

ALBIRANT UN NOU HORITZÓ ECONÒMIC*

GUILLEM LÓPEZ CASASNOVAS,

SECCIÓ DE FILOSOFIA I CIÈNCIES SOCIALS

* Aquesta aportació ha estat elaborada havent contrastat prèviament opinions amb els membres de l'IEC Andreu Mas Colell, Albert Carreras i Jordi Galí. Existeixen documents d'aquest darrer que desenvolupen alguns dels temes tractats; vegeu, per exemple, *La independència, per fer què?* (http://www.crei.cat/wp-content/uploads/users/pages/LV_14102012.pdf) i *Per un mercat de treball més eficient i just: La fi de la dualitat*, del cicle «Propostes per una societat en procés de reconstrucció: una anàlisi social i econòmica», Institut d'Estudis Catalans, 2 de febrer de 2015 (<http://www.crei.cat/wp-content/uploads/users/pages/jg-iec2015.pdf>).

INTRODUCCIÓ

En bona part, aquest país i la seva economia seran o haurien de ser el que els seus ciutadans vulguin. Aquesta és l'exigència de la democràcia i alhora la seva millor prerrogativa.

Cosa diferent és el que alguns com a ciutadans i/o com a economistes ens agradaria que fos. I ho desenvolupem a continuació des del no condicionament de la possibilitat d'exercir aquesta decisió a la definició del que en pugui ser el resultat. Aquest correspon als parlamentaris, representants de la ciutadania, del que creguin a bé per al benestar del país. Entenem que l'economia és certament un instrument, una guia, una disciplina, al servei de la política, i no viceversa.

UNA CATALUNYA EUROPEA

El lloc de Catalunya a la comunitat internacional, dins de la Unió Europea i dins de la zona euro, és una garantia i condició per a la seva prosperitat. La integració de l'economia catalana en l'economia europea, amb més de trenta anys de trajectòria, ha estat molt positiva i ho seguirà sent. La integració monetària a la zona de l'euro és una decisió irreversible. Tots els compromisos internacionals assumits des d'aquesta doble pertinença —Unió Europea i zona euro— són un patrimoni que cal preservar d'estabilitat i benestar i de potencial de creixement.

NO HI HA BENESTAR SENSE TREBALL, CREACIÓ D'OCUPACIÓ I BONA PRODUCTIVITAT

El mal comportament dels indicadors del mercat de treball espanyol és un símptoma de l'existència de «regles de joc» i «institucions» disfuncionals en l'àmbit laboral. La conseqüència d'aquestes és una assignació de recursos *ineficient* (amb molts recursos infrautilitzats: atur) i *injusta* (ja que és una font de desigualtat en renda i oportunitats de realització personal per sobre de les característiques dels individus i com a resultat que és d'una imperfecció del mercat). És clar que una taxa d'atur alta —especialment en el component cíclic— té factors explicatius que van més enllà d'un mal funcionament del mercat de treball (per exemple, pot ser resultat d'una demanda agregada de béns i serveis insuficient). Però aquests altres factors explicatius difícilment generarien resultats com els observats a Catalunya i a l'Estat espanyol sense un mercat de treball disfuncional.

A parer nostre, seria desitjable substituir aquest model per un d'alternatiu que combini, en la mesura òptima, la necessitat de flexibilitat amb la demanda de protecció. Algunes mesures concretes que facilitarien el canvi de model serien les següents:

I) Adopció d'un *contracte indefinit* per a totes les *noves* contractacions. Això comportaria l'eventual fi de la dualitat, tot respectant els «drets adquirits» (i, per tant, neutralitzant l'oposició al canvi).

II) Per a tots els nous contractes, substitució del sistema actual d'indemnitzacions per acomiadament per un *fons de capitalització individual* finançat amb aportacions periòdiques per part de l'empresa amb un percentatge del salari. Aquest fons seria accessible per als treballadors en cas d'acomiadament o en arribar a l'edat de jubilació. Seria transferible entre empreses i, per tant, no desincentivaria la mobilitat voluntària dels treballadors. Des del punt de vista d'aquests, el fons compensaria la inversió en capital humà específic a l'empresa on treballen. Des del punt de vista de l'empresa, aquest instrument no distorsionaria les decisions d'acomiadament en contra dels treballadors amb indemnitzacions més baixes. També implicaria una distribució al llarg del temps dels costos d'acomiadament, en comptes de concentrar-los quan les condicions financeres de l'empresa són pitjors.

III) Establiment d'un *sistema generós de protecció* als aturats, adaptat a circumstàncies individuals, i vinculat a polítiques actives d'ocupació. Qualsevol ajut hauria de ser condicionat a l'acceptació de les eventuais ofertes de treball i al seguiment de cursos de formació. Això hauria de permetre una reducció del frau en l'àmbit de les prestacions per atur. Aquestes prestacions podrien ser finançades per un «impost» per acomiadament, que forci les empreses a internalitzar el cost social dels acomiadaments.

IV) *Desjudicialització de les decisions d'acomiadament*, amb la desaparició de la distinció entre acomiadaments procedents i improcedents. La intervenció dels tribunals hauria d'estar restringida a casos de discriminació i violació de drets humans o d'incompliment de procediment.

EN FAVOR D'UNA POLÍTICA ECONÒMICA PRÒPIA.

POSSIBILITATS I OPORTUNITATS D'OBRIR UNS NOUS REFERENTS

L'oportunitat vindria donada per la possibilitat de dissenyar de bell nou les institucions i les regles del joc que regiran el nou Estat, i per la disponibilitat per part d'aquest d'un ventall ampli d'instruments de política econòmica que actualment estan sota el control quasi exclusiu del Govern i el Parlament espanyols. Això permetria definir polítiques pròpies i un nou marc regulador en els terrenys laboral, fiscal i financer, entre d'altres, així com en el funcionament de tots els àmbits de l'Administració pública, sense més restriccions que les provinents de les normatives europees. Això hauria d'emparar mesures tals com:

I) Un nou model d'administració pública basat en els principis d'austeritat, eficiència i servei de qualitat al ciutadà. Satisfer aquesta necessitat requeriria la introducció de criteris de gestió en el funcionament de l'Administració, amb retiment de comptes estrictes i incentius basats en la productivitat individual.

Funcionaris sí, però només allà on ho exigeix l'exercici d'autoritat amb potestat administrativa, i entesa com a un major fre enfront d'abusos potencials.

II) Procediments administratius i judicials senzills, ràpids i eficients, que maximitzin la seguretat jurídica dels particulars i garanteixin plenament els seus drets. Els procediments no han de ser garantistes, ho han de ser els resultats respecte de la preservació dels drets.

III) Una fiscalitat sobre empreses i treballadors que afavoreixi la inversió, l'ocupació i l'atracció de talent, alhora que garanteixi els recursos suficients per al desplegament de les polítiques de cohesió social interna, que són l'essència de l'estat del benestar. La fi del dèficit fiscal i la prioritat de la lluita contra el frau haurien de donar marge per a aquesta nova fiscalitat.

IV) Una aposta decidida per la millora educativa de la ciutadania, amb tres eixos. Primer: la universalització del dret a l'educació en l'edat preescolar, de zero a cinc anys. Segon: el reforç i la generalització de l'ensenyament de l'anglès, que emfatitzi el seu paper com a llengua de relació amb el món, incloent-hi la relació entre empreses i professionals estrangers i l'Administració. Això requeriria una campanya intensa d'alfabetització amb la col·laboració de mitjans de comunicació i escoles. Tercer: reforçar i prestigiar la formació professional, especialment la que es coneix com a *formació dual*.

V) Finalment, realitzar aquelles infraestructures de les quals es coneix l'elevat benefici econòmic i social i que no s'han fet només per prejudicis polítics, com ara la millora de les rodalies ferroviàries i el corredor mediterrani.

REFERENT DE BENESTAR

El referent és un estat del benestar de qualitat, generós amb els desvalguts, però amb mínimes distorsions i desincentius, i implacable amb el frau.

És important posar en relleu que l'exercici de la sobirania de Catalunya no solament ens ha de poder fer més rics (pel fet d'acabar amb el dèficit fiscal), sinó també necessàriament més productius (una nova estructura econòmica que té una xarxa col·lectiva de seguretat, però en què es premia l'esforç, es reconeix el talent i pesa la responsabilitat individual).

Totes les anteriors i altres millores del model han de respectar escrupolosament aquells compromisos de molt llarg termini que són la base de les expectatives de benestar de la ciutadania. Ens referim a les pensions, així com a altres drets meritats que s'han de garantir.